

# TAMÁS MENYHÉRT PÁSZTORÉK KARÁCSONYA

Filmnovella Sára Sándor ötlete nyomán

(2. rész)

12.

Pásztorné remegő kezei gyűjti kötényébe a levágott liba-s csirkefeleket.

Az álla is reszket, mintha mondani akarna valamit, de visszanyelődik torlán a szó.

Péter, Bodri teteme fölött káromkodik:

- Az Isten rogyassza rájuk az eget!

Pásztor István, míg szemmel tudja tartani, távolodó lovait könnyezi.

- Utánuk szakad a szívem!

Pásztorné feláll, az istállófalnak támasztott talicskába szórja a liba- s csirkemaradványokat.

Amint kiürült a köténye, arca visszakeményedik:

- Ássad el, fiam! S a kutyát is temesd el, tisztességgel!

Péter ölébe emeli Bodri tetemét. Vacogó fogakkal indul a kiserdőnek.

Pásztor István úgy érzi, fojtott ég alatt áll:

- Úgy tetszik, mostantól megmásul a világ...

Pásztorné fáradt mozdulatot tesz:

- Meg, hogy nyelné el őket a pokol feneké!

13.

Békességet ígér a reggeli csend.

Pásztorné a lavór fölé hajol, Anna vigyázva segédkezik a hajmosásban, a lúgos víz fehér habzásba takarja az asszony megbontott haját, Pásztor István a kályha mellett ül, kukoricacsutkákkal eteti a dormogó lángot, minden rakodással hosszan elszöszmötöl, talán a melegedés miatt, méginkább, mert a pírba vont arcból azt az érzetet kelti: egészséges, makkegészséges ember, azt, hogy gyakorta el-elgyengül, istenem, más-sal is megesik...

Péter kalendáriumot olvas, időnként felpillant, az ablakon felejté tekintet; gondolata elkalandozik a havas tájon.

Eszter a konyhában, tejszűrőssel foglalatoskodik; mielőtt leszűri a friss fe-jést, kimossa a tejesköcsögöket, azaz csak mosná, a harmadiknál elfogy a víz, kendőt terít a vállára s már siet is a kútra, miközben lefut a veder, körbehordozza szemét a kiserdőn, a kukoricáson, gyanú jelét se észleli, hogy lesik a kukoricásból.

Visszamenet oldódó nevetéssel kérdi Julitól:

- Semmi?

- Semmi.

A kurta szóváltást követően Juli harmadjára is megkerüli a tanyát, hunyrog a havat szikrázó napsütésben.

- Az árnyék se mozdul - mondja félhangon, s betér rövid melegedőre.

14.

A tatárbauszú eresztéket-roppantó rúgással rúgja be az ajtót, géppisztolyát Pásztornéra szegezi, társa izgága kapkodással váltogatja a fegyver-cső irányát.

- Senki ne mozduljon!

Megtelik a szoba szuszogással.

A tatárbauszú nem vesztegeti az idejét:

- Tartsd szemmel őket... Utána te következel!

A csapott homlokú, szőke katonát lelkesedés önti el:

- Úgy lesz, ahogy megbeszéltük.

A tatárbauszú egyenesen a konyha felé tart.

Pásztor István elszántan veti magát a tatár katona elé:

- Mindent... csak a lányomat ne!

A tatárbauszú átlép rajta.

Eszternek annyi ideje se marad, hogy letegye a sajtárt, rémületében magára rántja, védtelen helyzetében könnyűszerrel ugrik rá az üzekedésre kiehült tatár.

Eszter megpróbál kihengerülni a katona alól, a tatárbauszú olyan erősen szorítja, moccanni sem tud. Végső próbálkozásul telesikoltja a konyhát:

- Segítség! Apa! Péter! Segítsetek!

Eszter sikoltására a szőke katona is a konyhaajtóra kapja tekintetét. A vil-lanásnyi idő elegendő ahhoz, hogy a fiú előkapja az inge alá rejtett pisztolyt, s egyetlen lövéssel halálra sebezze őrzőjét. A szőke katona padló-

ra rogy, Péter könyökét maga elé emelve ront az ajtónak, valósággal be-robban a konyhába, a tatárbauszú védekezés helyett a menekülést vá-laszítja, macskaugrással átveti magát az ablaküvegen, Péter utána lő, de nem találja el.

Eszter félig lemeztelenítve, ájultan fekszik a tejtőcsás kövezeten.

Mária és Anna támogatja fel a véresre vert asszonyt. Esztert zokogás ráz-za, erőtlenségül hagyja, hogy testvérei irányítsák a mozdulatait.

Eszter, mint aki képtelen felfogni, hogy min esett keresztül, tébolyult száj-mozgással bugyogja:

- Édes párom... Jánosi... Édesanyám.

Pásztorné kötött vállkendőjét Eszterre teríti.

- Vakulj világ, ne lássad szegényünket!

Eszter szemhéja ólmosan mozdul:

- Jánoska?

- Julcsi vigyáz rá.

Eszterre megint rátör a sírás:

- Nem élem túl...

Pásztorné magához szorítja a lányát:

- Pedig túl kell élned!

Eszter szeme akárha a semmibe meredne:

- Ha János megtudja...

- Nem tud meg semmit!

- Hogy néztek a szemébe?

- Pásztorné arca a kendő színéhez komorul:

- Úgy, hogy a háború hozta.

Eszter előreejtéi fejét:

- Legjobb lesz, ha a Körösbe vetem magam...

Pásztorné kirobban:

- Ahhoz, hogy lemosd magadról ezt a mocskot, kádas fürdő is megteszi.

Eszter összekulcsolja a kezét:

- Úristen, maradék menedékem és maradék erősségem, hallgasd meg végső könyörgésemet...

Pásztorné lefogja Eszter kifehéřült kulcsolatát:

- A véget akkor se emlegesd, ha már elért!

Eszter megnyugvást keresőn hunyorog, Mária annál nyugtalanabban tör-deli ujjait:

- Most... Mi lesz velünk, édesanyám?

Pásztor István a fojtogatott dühtől alig tud megszólalni:

- A fenébe is... Egyik helyt a gyalázat, a másikban halott katona, s a vét-ke se utat nyert. Meglássátok, még bajt hoz a nyakunkra.

Pásztorné a fejét ingatja:

- Hoz a rossznyavalyát! A szőkevény kerüli a bajt!

15.

Pásztorné ágyat vet Eszternek, lefekteti s máris rendelkezik:

- Mária, Anna sűrőljátok fel a konyhát, az ablakra szőgeljétek kartonpa-pírt... István, Péter, lássunk a katona eltakarításához!

Pásztor István esett vállakkal követi a feleségét:

- Úgy kéne eltakarítani...

Pásztorné félbeszakítja:

- Nem kéne, hanem kell!

- Megmondanád-e, hogy hova?

- Azért vagyunk, hogy megtanakodjunk!

Péter csak most kezd verítékezni:

- Bajos lesz.

Pásztorné türelmetlen pillantást vet a fióra:

- Úgy kell csinálni, hogy ne legyen bajos.

Péter kétkedőn rázza fejét.

- Nyom nélkül lehetetlen.

Pásztorné hangja arcvonásaihoz keményül:

- Nem hagyunk nyomot!

Péter kézháttal letörli homlokát:

- Az csak úgy lehetséges, ha jó messzire elvisszük, s a szekér nyomát reg-gelre betemetné a hó.

Pásztorné gondolkodóba vonja szemöldökét:

- Megvan.

Pásztor István motyogásából riad:

- Mi van meg?

- Ennek a kakasnak a helye.

- Én a trágadombra gondoltam.  
- Nem, nem. A répaverem az igazi...  
Péter fejcsóválva ütközik meg az "igazi"-n:  
- Igazi?

Pásztorné kétszer is rábólint:  
- Az, ha mondom... Meglátjátok, a lábamon is érzem, reggelre hó lesz...  
Nagy, veremfalat letakaró hó.  
Mária, mosóvödörrel a kezében, átsiet a szobán, pillantása a halott katonára esik, ijedelmében keresztet vet:  
- Jóistenem az egekben!  
Pásztorné rázörren:  
- Mielőtt végigimádkoznád a napot, láss a szobához... Péter, te, pedig hozzad a csákányt, s az ástót!

16.

Anna az ásáshoz közel tartja a viharlámpát. A takarékra fogott fényben is jól kitetszik, hogy Péter mélyen a répasánc közt csákányolja a fagyos földet, arca merő veríték, minden suhantásnál nagyot nyög.

Pásztor István fázósan toporog:  
- Elég lesz már...  
Péter lábához ereszti a csákányt:  
- Verem alatti verem az igazi... Sírja répaszemfödél.....  
Pásztorné fölemelkedik hajladozásából:  
- Hozzá való beszéd.  
Mária gémberedő ujjait a viharlámpa üvegére fonja:  
- Lefagy a kezem.  
Péter dühödten fordul hátra:  
- Ne takard el a világosságot... Reggelre se végzünk!  
Mária elképedéssel kérdi:  
- Reggelre?

Péter magasba lendíti a csákányt:  
- Vissza is kell takarnunk.  
Pásztor István szinte a kabátgallér mögül pillogja:  
- Hosszú temetés lesz, annyi szent.  
Pásztorné sűrűdő sistergés:  
- Elég lett volna neki egy gödör is, mint a kutyáknak... Csak hát az a mosdatlan tényleg nyakunkra hozhatja a bajt.  
Szél kerekedik.

A viharlámpa nagyokat lobban.  
Pásztorné a nyakánál összefogja kendőjét:  
- Most már én is azt mondom: elég lesz, Péter.  
Péter szusszanásnyira megáll, szerszámot cserél, oldalra lapátolja a fölcsákányolt földet:  
- Azt hiszem, elég!  
Pásztor István könnyebbülten sóhajtja:  
- Bár már mindenem túl lennék.  
Péter kihátrál a veremből, a göréhoz megy, a kukoricaszár alól kihúzza a holttestet s a veremig vonszolja.  
Mária elfordítja a fejét.

- Jóistenem az egekben!  
Pásztor István a dobtáras géppisztolyra pillant:  
- Ezzel mi legyen?  
Péter lekanyarítja a géppisztolyt a halott katona nyakáról:  
- Mi lenne, régi szokás szerint: melléje temetjük.  
Pásztorné megerősíti:  
- Úgy-úgy, az lesz a legbiztosabb.  
Péter a vermen belüli mélyedésbe löki a holttestet, majd ráhányja a kicsákányolt földet.  
- Kezdehetjük visszarakni a répat!  
Hajnalra végeznek.  
Péter gondosan elrendezi a terepet, kivárja, míg mindenki pihenni tér, magához veszi a viharlámpát, pisztolyát beledobja a kútba.

17.

Mindkét szobában petróleumlámpa ég.  
Egyikük sem tud aludni. Péter csatakosan hánykolódik a vastag dunyha alatt, Mária az alig kivehető feszületen tartja tekintetét, Eszter Jánoskát ölelgeti görcsös öleléssel, Anna a párnába temeti arcát, Júlia minden neszre nyakig süllyed a dunyhába, Pásztor István zárt szemhéja alatt a nappal vonultatja, Pásztorné szüntelenül az ablakot lesi, mikor virrad, megsegíti-e őket az Isten, meghozza-e a sajdulásokban ígért hőesést... Pásztorné nem bír tovább várni, hálórúhában kifut a sötétlő ég alá, magasba tárja a karját.

Az asszony arca, mezítelen karja örömmel bizserog:  
- Hó! Hó! Fehér temetés!  
Pásztorné visszatámolyog a szobába:  
- Gyertek! Nézzétek! Velünk van az ég!

Péter, mióta eszével ismeri édesanyját, először látja sírni.

18.

Még virradat előtt két ponyvás dzsip térül a tanyának.  
Péter, a kiskorú Júlia kivételével sorra riasztja testvéreit, szemvillanás alatt felöltöznek, s csusszannak rejtekükbe.

Fél perc se telik bele, a gyűrű fogja körbe a tanyát, elől a tatárhajúsú hadonászik, egy-egy rövid sorozatot kaszál maga fölé, többen követik. A fegyverropogásra galamb- s varjúszárnyak csapódnak a havat pelyhedző égre.

Koncsov őrmester tört magyarsággal teledörgi az udvart:

- Mindenkit előállítani!  
Négy katona az ajtónak esik:  
- Mindenki az udvarra!  
Engedelmes nyikorgással nyílik az ajtó, Pásztorné, Pásztor István és Júlia merészkedik elő.

Koncsov őrmester forgó szemmel veszi számba a csonka családot:

- Maradt benn valaki?  
Pásztorné nyugalmat erőltet magára:  
- Az unokagyermek.  
Koncsov őrmester zubbonyába mélyeszi kézfejét:

- Ki vele!  
Pásztorné Jánoska magasságát mutatja:

- Kicsi még... alszik!  
Koncsov őrmester hajthatatlan:

- Ki vele!  
Pásztorné elveszti türelmét:  
- O, hogy repedjen meg a száraz lelked!  
Koncsov őrmester, akárha jegyzőkönyvből olvasná:

-A fiad?  
- Nincs idehaza.  
- Lányaid?  
- Ők sincsenek... Még reggel elmentek...

- Hová?  
Pásztorné időt nyerőn pillog.

- A városba.  
- Éppen ma.  
- Ma volt ott dolguk.  
Koncsov őrmester maga mellé vonja a tatárhajúsút:  
- Vagy inkább temetnivalójuk.

Pásztornét bizonytalan remegés keríti hatalmába, önkéntelenül hátrább lép:

- Miket talál ki a tiszt úr...  
Koncsov őrmester pillantást cserél a tatárhajúsúval:  
- Mit tudsz, a legderekkab katonámról.  
Pásztorné maga az ártatlan rácsodálkozás:

- Kiről?  
- Voronov közlegényről, aki Majorkin őrvezetővel itt járt élelmet gyűjteni.  
Pásztorné oldalt pillant: a többiek arca nem mutat-e ámulást:  
- Itt nem járt senki fia.

Koncsov őrmester újra összenéz a tatárhajúsúval:  
- Igazán?  
- Igazán.

Koncsov őrmester a tatárhajúsúra mutat:  
- Őt sem ismered?

Pásztorné nagyot kerekít a szemén:  
- Őt sem.

- Mások jártak?  
- Mások jártak.

- Voronov?  
Pásztorné ingerülten hadarja:

- Egyiknek sem volt a neve a homlokára írva.  
Koncsov őrmester a tatárhajúsúhoz fordul, kurta szóváltás után, folytatja a kérdezősködést:

- Még mindig nem gondolta meg?  
- Mit kellene meggondolnom?  
- Hogy vallomást tegyen..

Pásztorné ugyanazzal az önuralommal mondja:

- Nincs mit bevallanom.  
- Nincs?  
- Nincs.

Koncsov őrmesternek először változik sötétre az arca:

- Ha mégis, három halállal fizettek!

Pásztorné hangja elfátyolosodik.

- Állunk elébe.

19

Koncsov bölintására átfésülik a tanyát.

A tatárba|uszú egyenesen a konyhába tart. Forgatja a fejét erre is, arra is, valójában Esztert keresi, Eszter után szimatol.

A katonák tüzetesen vizsgálják a tanyát, góréról a kiserdőig, minden elérhető felforgatnak, Koncsov őrmester a legkisebb hókupacba is bele-rúg, hátha ásás nyomára bukkan.

A tatárba|uszú nagyobb ásásnyomba botlik.

- Hopp!

Körülállják.

- Itt lesz...!

Gyors iramban felássák a földet.

Bodri teteme mered elő a fagyos földből.

A tatárba|uszú émelegve fordul el a látványtól. Nyomban visszafut az őrmesterhez:

- Azt hiszem, máshol kell keresnünk.

Koncsov őrmester percekig tanácstalanul álldogál, majd előről kezdi a kérdezősködést:

- Hova tettétek a legderekkab katonát?

Pásztomé mellkasa meg-megemelkedik az izgalomtól, Pásztor Istvánt akárha állkapocsgörccs kínozná. Júliát ájulás környékezi. Jancsika hűpögve kapaszkodik Júliába.

Koncsov őrmester megismétli:

- Hova tettétek a legderekkab katonámat?

Pásztomé fogai közül sziszegi:

- Most se mondhatok mást...

Koncsov őrmester karközei állítja a tatárba|uszút.

- Tanúnk is van.

Pasztomé gyűlölködő pillantást vet a tatárba|uszúra:

- Ó volna az?

- Ó.

Pásztomé kínjában felkacag:

- Ez a farkaszű, akinek máson se jár a gondolata: kit lehetne megerőszakolni?!

Koncsov őrmester szigorodó tekintettel méri végig a tatárba|uszút. A tatárba|uszú kimenekül az őrmester szigorú pillantásából.

- Minden szava hazugság!

Pásztomé perlekedésbe csap át:

- Ha már volt képe visszajönni, nem tanúskodna maga ellen is, hogy mi módon gyalázta meg a lányomat?

Koncsov őrmester felkapja a fejét:

- Azt mondtad, hogy nem ismered!

Pásztomé csupa megvetés:

- Vitte volna el az ördög, mielőtt idetévedt.

Koncsov őrmester úgy érzi, nyomon van.

- Ha őt ismered, Voronov közlegényt is kellett hogy ismerd!

Pásztomé konokul rázza a fejét:

- Hányszor mondjám, hogy nem ismerem?!

Koncsov őrmester a revolveréért nyúl:

- Nem?

- Nem.

Koncsov őrmester pisztolyával Júliára mutat:

- A kislány álljon a falhoz.

Pásztomé megszédül:

- Az Isten szerelmére könyörgöm...

Koncsov őrmester a levegőbe lö.

Az éles revolvercsattanás az ól alá is behasít.

20

Péter előmászik a veremből, közbekiált:

- Megálljon!

Két katona nyomban közrefogja, Koncsov őrmester leereszti a fegyverét:

- Hozzátok ide!

Péter, jelezve, hogy tuszkolás nélkül is megy, rándít a vállán:

- Én vagyok a hibás mindenért...

Pásztomé halálra váltan kiáltja:

- Hazudik! Ne higgyen neki a tiszt úr, hazudik!

Koncsov őrmester a bajuszába harap:

- Akkor ki ölte meg a katonámat?

Pásztomé magába roskad, alig hallhatóan feleli:

- Az uram.

Péter semmit sem hall az anyja szándékából:

- Miket beszél, anyám?!

Koncsov őrmester elveszti türelmét:

- Végül is melyikük volt a gyilkos?

Pásztor István közbe jajdul:

- Gyilkos?

Péter kilép őrzői közül:

- Én... Azzal a kiigazítással, hogy nem vagyok gyilkos.

Koncsov őrmester terpeszbe veti a lábát:

- Hanem?

- Tettem, amit egy elvetemült emberrel szemben tennem kellett...

Pásztomé széles gesztusokkal kel a fia védelmére.

- Hallhatja, tiszt úr, a fiam nincs az eszénél,

Koncsov őrmester nyájasságot erőltet az arcára:

- Folytasd, ahogy te tudod.

Pásztomé keresi a szavakat:

- Az uram összeszóalkozott azzal a ... Dulakodni kezdtek... véletlenül el-sült a katonátok fegyvere.

Koncsov őrmester gúnyosan elmosolyodik:

- Ezt a mesét az unokájának mesélje, ne nekem.

Pásztomé felcsattan:

- Mi abban a hihetetlen, hogy az apa megpróbálja megvédeni a lánya becsületét?

Koncsov őrmester arcáról lefagy a mosoly:

- Én elhiszem... De méginkább elhinném, ha elödnátok a legderekkab katonámat.

Péter keze ökölbe szorul:

- Még ma megkapja...

- Mért nem azonnal?!

- Mert, mert eltart néhány órát, míg előkaparjuk.

- Hát akkor kaparjátok!

21

Péter, negyedmagával, nekilát a hótakarta reparakásnak.

Minden egyes kiszedett répával nő a félelem: mi vár a családra.

Pásztor István fogvacogva tapos az előfehérlő répákra.

- Mostantól veremből áll az életünk.

Péter rándít a vállán:

- Ha verem, verem...

Pásztomé ingerülten löki ki magából:

- Mert sose állod meg, hogy ne jártasd a szádát!

- Hagytam volna, hogy Julikát lepuffantassa?

Pásztomé összetörve mered maga elé:

- Csak ránk akart ijeszteni.

- Persze. Ez a fajta katona, a kegyetlen katonák katonája.

- Akkor se kellett volna előgyere...

Péter meggyőződéssel mondja:

- Ezek rám találtak volna, az hétszentség.

Pásztomé halkabba fogja:

- Ahogy Eszteréket nem lelik...

- Még nem mentek el...

22

Az őrt állók híján az orosz katonák a konyhában lakmároznak.

Atatárba|uszú egyre-másra Koncsov őrmestert kínálgatja, poharát mind-annyiszor figyelmesen utánatölti:

- Katona vagy a javából.

Koncsov őrmester ravasz-kás mosollyal fogadja az elismerést:

- Mikor, kivel szemben.

A tatárba|uszú, bár nem érti, rákacag:

- Jó mondas.

Koncsov kedvét leli a szóváltásban:

- Te is mondhatnál valami jót. Ha jót nem, meglepőt.

A tatárba|uszú kivár:

- Nálam a jó csak akkor jó, ha váratlanul jó.

Koncsov őrmester megveregeti a tatárba|uszú vállát:

- A csűrést már megtanultad, lássuk a csavarást.

A tatárba|uszú önelégülten mosolyog:

- Óhajod parancs. Koccintásnyi idő s hozzák a lányokat.

Koncsov őrmester hátraveti magát a széken:

- Több volna, mint meglepetés.

A tatárba|uszú telekacagja a konyhát:

- Több is.

Koncsov őrmester hosszan a tatárba|uszún tartja tekintetét:

- Miért nem magad mentél értük?

A tatárba|uszú zavartan nyúl a poharáért:

- Nekik sem árt egy kis meglepetés.

Nyílik a konyhaajtó, két újonc előállítja Esztert, Máriát és Annát.

Eszter megpillantja a tatárba|uszút, felsikolt, majd ájultan vágódik a kály-hacső hajlatának.

Koncsov őrmester metsző pillantást vet a tatárba|uszúra:

- Úgy látom, sok neki a meglepetésből...

®

Koncsov Őrmester futó pillantást vet a kiásott katona arcára, ingerülten inti: vihetik tovább. A géppisztolyt annál tüzetesebben vizsgálja. Gyakorlata lévén, a tüzetesség percnyi idő, egyértelmű, ebből a fegyverből se támadó, se védekező lövést nem adtak le.

A másik, ami egyértelmű: az öreg nem dulakodhatott Voronovval.

Koncsov Őrmester egészen közel hajol Péterhez:

- Az első pillanattól tudtam.

Péter megerősíti az Őrmestert:

- Az első pillanatban mondtam.

Koncsov Őrmester értékeli Péter nyíltságát:

- Remek katona vagy, kár, hogy idesodródtál.

Péter széttárja karját:

- Akaratomon kívül történt.

Koncsov Őrmester megértő mozdulattal viszonozza Péter vallomását:

- Én is akaratomon kívül teszem, amit teszek.

Péter megadólag bólint:

- Mindenre felkészültem.

Koncsov Őrmester sajnálkozást takaró hangsúllyal mondja:

- Kár, hogy kivetkőzött helyzetben találkoztunk.

Péter rögtön eszmél: megtalálták a katonaruháját.

- Azt sem önszántamból tettem.

Koncsov Őrmester elváltozik:

- Én sem abból teszem... De a dolgok mostani rendje szerint járják útjukat, fogass be, a holttestet, az egész család kíséretében, be kell vinned a városba!

©

A nők, egészen a Harcsási áigig, ülve, ólmos kimerültségben alusszák végig az utat.

Koncsov Őrmester az első, partot túllépő háznál leállítja a dzsippet:

- Ti ketten - mutat Júliára és Jánoskára - leszállhattok.

Péter kikel magából:

- S ho nem fogadják be őket?

Koncsov Őrmester rezenéstelen feleli:

- Tovább mennek a következő tanyáig.

A gyerekek leszállnak. A fák árnyékába vesző integetéssel búcsúznak a városba parancsolt szekérgérgéstől.

Pásztorné hátraszegi a fejét, imát mormol.

25.

Koncsov Őrmester szemmel tartja, hogy a gyerekek mikor érik el a szomszéd tanyát.

Koncsov mellett megürül az ülés; a tatárbauszú türelmetlenül ugrik fel:

- Miért hagyod futni őket?

Koncsov Őrmester bevárja, míg szem elől veszi a két gyereket:

- Mert gyermekek...

A tatárbauszú közbekacag:

- Hű eddig jók voltak túsznak...

Koncsov Őrmester félbeszakítja:

- A lány már több mint gyermek.

A tatárbauszú rácsettint:

- Magam is úgy láttam.

Koncsov Őrmester erre a pillanatra vár:

- Nem akarod visszahozni őket?

A tatárbauszú kap az alkalmon:

- Vissza én...

Koncsov Őrmester helybenhagyólag bólint:

- Fuss, míg beérheted őket.

A tatárbauszú futásnak ered.

Koncsov Őrmester előhúzza a revolverét s egyetlen célzott lövéssel lelövi a tanyának iramodó katonát.

26.

A lövésre felugranak az örök, a szekér rándulására elvesztik egyensúlyukat.

Péter édesanyja kezébe nyomja a gyeplőt, leperdül az ülésdeszkáról és a tanyához tartozó kiserdőbe inal.

A késve eszmélő örök vak lövöldözésbe kezdenek.

Koncsov Őrmester a kocsni mögé kanyarodik.

Az örök hisztérikusan kiáltoznak:

- Megszökött!

- A gazfickó megszökött!

Koncsov Őrmester, mint aki biztos a dolgában, nyugalommal mondja:

- Menjete tovább! A gazfickóit pedig bizzatok rám!

©

Késő délutánra érkeznek a városba.

A fogolytáborra gyarapult iskolaudvaron nehezen vergődnek át, kísérik egyre idegesebbek, szeretnének minél hamarabb megszabadulni tőlük.

A soványabbik ór az első szembejövő tisztet megszólítja.

Pásztor István erősen figyel, de semmit sem tud leolvasni a beszélgetők szájáról.

Megadással követik a pincének forduló őrt.

Pásztorné a pincebejáratra mered:

- Azt hiszem, megfagyni hoztak ide.

Pásztor István kékült szájjal mormolja:

- Dögleni való hely, annyi szent.

Máriát megint zokogás veszi elő.

- Jóistenem az egekbe!

28.

Pásztor István az iskolateremben vallatják.

Már a második órája tart a vallatás, a vizsgálotiszt minden kérdéssorára egyazon pontossággal válaszol. Különösen a zárókérdésekre ügyel:

- Mivel ölte meg Voronov közlegényet?

- Pisztollyal.

- Kinek a pisztolyával?

- Az enyémmel,

- Nem a fiad pisztolyával?

- Nem. Az enyémmel.

- Honnan szerezted a pisztolyt?

- Én is voltam katona.

- Ebben a háborúban?

- Az elsőben is, ebben is.

- Mint közlegény?

- Mint közlegény.

- Mióta van a közlegényeknek pisztolyuk?

- Nincs, de én szereztem.

- Most is megvan?

- Valahol meg.

- Meg tudnád mutatni ezt a valaholt??

- Sietségemben eldobtam...

- Hova?

- Ez az egy, ami kikoppant a fejemből.

29.

Pásztor István nem akar hinni a szemének: a folyosó lépcsőfordulójában Péter vonszolja magát, láncolt kísérettel. Homlokán, az arcán ütlegeles nyomok vöröslenek..

Pásztor István odapisszent a fiának, Péter megemeli ugyan a fejét, de nem lát ki a daganatok alól.

30.

A vizsgálotisztet is meglepi a látvány:

- Miért kaptad a verést?

- Mert megszökötem.

- Bizonyosan nyomos okod volt rá.

- A nyomosnál is nyomosabb.

- Azt akarod mondani, hogy te ástad el Voronov közlegényt.

- Én öltem meg és én ástam el.

- Nocsak, ezek szerint: két gyilkosunk is van.

- Aligha.

- Miért vállalod magadra, amikor már apád mindent bevallott?

- Mi mindent?

- Hogy ő ölte meg a közlegényt.

- És azt is elmondta, hogy mivel ölte meg?

- Pisztollyal.

- Kinek a pisztolyával?

- A sajátjával.

- A bizonyítékról egy szót se szólt?

- Nem emlékszik, hogy hova rejtette.

- Nem is emlékezhetett, mert egyedül én tudom, hogy hol van.

- Én is megtudhatnám?

- Meg. A kútban.

- Le fogom ellenőriztetni.

- Állok elébe.

- Még mindig nem világos előttem, hogy miért vállalod magadra a gyilkosságot...

- Hogy megvilágoljon: az ártatlanok ne szenvedjenek s a magam tette is aszerint méretessék: nővérem megbecstelénítéséért vettem elégtételt.

31.

A vezető vizsgálótiszt nyomozótársaira pillant:

- Mit szóltok hozzám?

A nyomozótársak kész válasszal felelnek:

- Bizonyos, hogy ő követte el.

- Biztosra veszem, hogy ő követte el.

A vezető vizsgálótiszt töprengő léptekkel sétál az ablakhoz.

- Én is biztosra veszem! De itt ez az erőszak. Ezt valamiképpen ki kellene hagyni. Vagy ha nem hagyjuk ki, fordítunk rajta.

Maruskin nyomozó mosolyfuttatón követi a vezető vizsgálótiszt észjárását:

- Miképp gondoltad?

A vezető vizsgálótiszt megigazítja szemüvegét:

- Először is szerzünk egy tanút...

32.

Pétert, derekán kötéllel, két közlegény a kútba eresztí.

A vizsgálótiszt a káva fölé hajol:

- Rajta, vallasd meg a kútát.

Lazul a kötél, Péter a mohás kövezetnek feszíti lábát, ereszkedő lábaváltása felülről falmászásnak tetszik.

Nyakig áll a jeges vízben, végtelennek érzi az időt, míg végre talpa megakad a pisztolyán.

Lemerül, megmarkolja a tenyéryi fegyvert s kötélrándítással jelzi, hogy felhúzzhatják.

Keze a kötélre gémberedik, azt hitte, sosem ér fel.

Szédüléséből lassan tisztul a tekintete.

A kútát többen állják körül.

-Álmodom? - pattan fel a szemhéja: a várakozók gyűrűjében apja, anyja s három testvére várakozik halálra váltan.

- Hát maguk... ti?

Pásztorné éveket öregedve mered a fiára:

- Felhántak a teherautóra, és idáig meg se álltak.

Péter, csuromvizesen is, elszabadult öröm:

-Akárhogy történt, jól történt... élünk, együtt élünk... Még ha nem is formázzuk magunkat, élünk.

Összesírnak.

Összenevetnek.

A vizsgálótiszt kezébe veszi a csöpögő pisztolyt, Péter szemébe néz, s lassan bólint...

33.

A vizsgálótiszt bólintását kurta parancs követi:

- Most pedig kezdődjék a gyilkosság rekonstruálása.

Az örök mellől két szőke katonalány lép ki, Novikova és Vorobjeva.

Vorobjeva, mint aki szerepet mond, intésre hadarja:

- Ünnepe előtti este volt. Eltévődünk. Éhes voltam. Éhesek voltunk.

Novikovával arra szántuk magunkat, hogy élelmet szerzünk. Akárhonnét, de szerzünk... Így tévedtünk ide, ebbe a házba. Bekopogtunk. Az asszony azt kiabálta: menjünk Isten hírével. Könyörgöttünk. A könyörgés sem segített. Ez a legény pedig tuszkolás közben fejbeütötte Novikovát.. Ijedtemben előrántottam a pisztolyomat, de az asszony és az öreg lefogták a kezemet s elvették a pisztolyomat. Ez a szitkokat okádó legény ezzel a pisztollyal ölte meg Novikovát..

A Novikovát megszemélyesítő katonanő, ugyan semmit sem ért az egészről, eljátsza a történeteket.

Péter az apjára bámul:

- Miket karattyolt össze?

Pásztor István szárazan illeszti össze a hallott szavakat:

- Azt, hogy megölted a katonatársát.

Anna a vizsgálótisztre támad:

- Hazug fajzat.

A vizsgálótiszt kézhátal, teljes erőből föltövon vágja.

Anna elzuhan, sokkosan fetreng a havon, könnyei záporoznak, mint akit görcs kínoz, tátog, hangja torkára forr.

Péter teleordítja az eget:

- Azt kérdeztem, mi ez a színjáték?

Válaszul felberregnek a motorok...

A börtönbe viszik őket.

34.

Három teherautó gördül ki a börtönudvarról. Péter, két orosz rabtársá-

val, a ponyvanyíláshoz közel ül.

Zerkov még mindig nem akarja elhinni:

- Tényleg bevalloítottál mindent.

Péter közönyösen bólintja:

- Be.

- A pisztolyt is előadtad?

- Azt is.

Zerkov keresztet rajzol a levegőbe:

- Akkor neked annyi. Téged is leírtak...

- Ha le, le.

Bitov megragadja Péter karját:

- Csakhogy mi nem adjuk fel olyan könnyen.

Zerkov tágit a ponyvarésen:

- Hármát számolok...

Gyors egymásutánban ugranak le a platóról.

Hárman háromfelé futnak.

Több irányból géppisztolysorozat szertül utánuk: Bitovot azonnal találat éri, Pétert az utcafordulóban kaszálja derékba, Zerkovnak sikerül egéret nyernie.

Pétert két gimnazista lány húzza be a közeli kapualjba. Értesítik a mentőket...

35.

Pétert a műtőasztalra fektetik.

A sebészorvos éppen operálni készül, orosz katonák nyomulnak a műtőbe.

A vizsgálótiszt lefogja a sebész kezét:

- Majd mi megooperáljuk!

36.

A hadbíró és a két ünlök feláll.

A vádlottak is felemelkednek helyükről.

Pétert teknőbe szíjazottan hozzák be a terembe.

Az örök falhoz állítják a teknőt, hogy Péter is állva hallgassa végig az ítéletet.

A hadbíró sűrű pillogással olvassa:

- A 9. Gárdahadsereg katonai törvényszéke nevében Pásztor István, magyar állampolgárt, született 1892-ben, Jászberény városában, Pásztor Istvánné magyar állampolgárt, született 1895-ben, Jászberény városában, valamint Pásztor Péter magyar állampolgárt, született 1924-ben, Jászberény városában bűnösnek találta, ezért az OSZKFSZ Btk. 58. /&/ és az 58. paragrafus /2/ pontja alapján golyó általi halálra és teljes vagyonek kobzásra ítéli. Ugyanebben az ügyben és a fenti pontok alapján Pásztor Eszter magyar állampolgárt, született 1923-ban, Jászberény városában, Pásztor Mária magyar állampolgárt, született 1925-ben, Jászberény városában és Pásztor Anna magyar állampolgárt, született 1926-ban, Jászberény városában tíz év javítómunkatáborban letöltendő szabadságvesztésre ítéli.

Az ítélet jogerős és végrehajtható.

Fellebbezésnek helye nincs!

Mária ájulásba szédül:

- Jóistenem az egekben!

37.

A börtön mellékudvara homályba süllyed.

Pásztor István, Pásztor Istvánné elszántan néznek szembe a rájuk irányított puskacsövekkel. Mellettük Péter a teknőben félig eszméletlenül fekszik.

Eldördül a sortűz!

A kivégzést irányító tiszt a teknőhöz siet, közvetlen közelről halántékon lövi Pétert.

38.

Zsúfolt szerelvény húz ki az állomásról.

A mozdony gyorsulása szélvénnyt kavar, kétoldalt integetően hajladoznak a zúzmarás ágak.

A parányi rácsablak Eszter, Anna és Mária arcát keretezi.

A kerek kattogása a hadbíró visszhangozza: TÍZ ÉV, TÍZ ÉV, TÍZ ÉV TÁBOR, TÍZ ÉV, TÍZ ÉV, TÍZ ÉV TÁBOR!

Vége

